

Eğitim Bilimlerinde Disiplinler Arası Araştırmalar I

Editörler:

İsmail Hakkı DEMİRCİOğLU

Gökhan ÇEPNİ

Bircan EYÜP

Editörler: Prof. Dr. İsmail Hakkı DEMİRCİOĞLU

Dr. Öğr. Üyesi Gökhan ÇEPNİ

Doç. Dr. Bircan EYÜP

EĞİTİM BİLİMLERİNDE DİSİPLİNLER ARASI ARAŞTIRMALAR I

ISBN 978-625-8516-20-3

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarına aittir.

© 2025, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınevidir**. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır; indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 2000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

I. Baskı: Kasım 2025, Ankara

Yayın-Proje: Selcan Durmuş

Dizgi-Grafik Tasarım: Gülnur Öcalan

Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Sonçağ Yayıncılık Matbaacılık Reklam San Tic. Ltd. Şti.

İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı 48/48 İskitler/Ankara

Yayıncı Sertifika No: 51818

Matbaa Sertifika No: 47865

İletişim

Pegem Akademi: Shira Ticaret Merkezi

Macun Mahallesi 204 Cad. No: 141/33, Yenimahalle/Ankara

Yayınevi: 0312 430 67 50

Dağıtım: 0312 434 54 24

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

İnternet: www.pegem.net

E-ileti: yayinevi@pegem.net

WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

ÖN SÖZ

21. yüzyılın hızla dönüşen bilgi ekosistemi, eğitimi yalnızca bilgi aktarımından ibaret bir süreç olmaktan çıkarak disiplinlerin kesiştiği, bilginin yeniden üretildiği ve düşünmenin dönüştüğü bir alan hâline getirmiştir. Bu bağlamda eğitim eleştirel düşünme, yaratıcılık, iletişim, problem çözme ve dijital okuryazarlık gibi çok yönlü becerilerin bütüncül şekilde geliştirilmesini zorunlu kılmaktadır. Dolayısıyla çağdaş eğitim anlayışı; fen, teknoloji, sanat, dil, etik ve sosyal bilimlerin etkileşimine dayalı disiplinler arası bir perspektifle ele alınmalıdır. Bu eser, söz konusu yaklaşımı temel alarak farklı alanlardan araştırmacıların katkılarıyla hazırlanmıştır.

Kitap, eğitimde çok boyutlu düşünmenin ve disiplinler arası etkileşimin kuramsal ve uygulamalı örnekler üzerinden nasıl bir zenginlik ürettiğini göstermektedir. Eğitim süreçlerinin yalnızca bilişsel değil; duyuşsal, kültürel ve etik bileşenleriyle birlikte değerlendirilmesi gerektiğini vurgulamakta ve yeni öğrenme biçimlerine yönelik kapsamlı bir bakış açısı sunmaktadır.

Eserin ilk kısmında 21. yüzyıl becerileri ve dijitalleşme ele alınmakta; proje tabanlı öğrenme, mühendislik tasarımı ve yapay zekâ uygulamalarının öğrencileri bilgi tüketicisinden bilgi üreticisine dönüştürdüğü ortaya konulmaktadır. Bu çalışmalar, teknolojinin yalnızca araçsal bir yenilik değil, pedagojik ve etik bir dönüşüm alanı olduğunu göstermektedir. Dijital ortamların problem çözme, yaratıcılık ve iş birliği gibi üst düzey becerileri destekleyici yönü somut örneklerle açıklanmaktadır.

İkinci kısım; dil eğitimini kültürel, teknolojik ve etik bağlamlarıyla birlikte ele alıp dijital araçların ve yapay zekâ destekli öğrenme ortamlarının yabancı dil öğretimini nasıl dönüştürdüğünü tartışmaktadır. Bu kısımda, öğretmen eğitiminde yapay zekânın bilinçli ve etik kullanımına yönelik öneriler sunulmakta ve dil öğreniminin iletişimsel ve kültürler arası bir deneyim olarak yeniden tanımlandığı gösterilmektedir.

Üçüncü kısım; öğretmenlik mesleğinin insani boyutuna odaklanarak teknolojik gelişmelere rağmen öğretmenin rehberliğinin, değerlerinin ve empatisinin eğitimde vazgeçilmez olduğunu vurgulamaktadır. Kırsal bölgelerde görev yapan öğretmenlerin deneyimleri, eğitim materyallerindeki içerik ve temsil sorunları gibi konular aracılığıyla eğitimin toplumsal yönü görünür kılınmaktadır.

Genel olarak kitap, disiplinler arası düşünmenin çağdaş eğitimde bir tercih değil zorunluluk olduğunu göstermektedir. Farklı alanlardan gelen araştırmaların kesişimi, yenilikçi ve insancıl bir eğitim anlayışının inşasına katkı sunmakta; öğrenmeyi sınırları aşan bir süreç olarak yeniden anlamlandırmaktadır. Eğitim Bilimlerinde Disiplinler Arası Araştırmalar I de bu anlayışın somut bir ürünü olarak öğrenmenin sınır tanımayan doğasına inanan herkese bir davettir; düşünmeye, üretmeye ve geleceği birlikte inşa etmeye...

Prof. Dr. İsmail Hakkı DEMİRCİOĞLU

Dr. Öğr. Üyesi Gökhan ÇEPNİ

Doç. Dr. Bircan EYÜP

Trabzon, Söğütlü, 11 Kasım 2025

BÖLÜMLER VE YAZARLARI

Editörler: Prof. Dr. İsmail Hakkı DEMİRCİOĞLU - Dr. Öğr. Üyesi Gökhan ÇEPNİ
Doç. Dr. Bircan EYÜP

1. KISIM

21. YÜZYIL BECERİLERİ VE DİJİTALLEŞME

1. Bölüm: Proje Tabanlı Öğretim Yöntemi ve Mühendislik Tasarımı İlkeleri ile K12

Düzeyinde 21. Yüzyıl Becerilerinin Gelişimi

Atakan KOÇHAN, Trabzon Üniversitesi

ORCID No: 0009-0002-6311-6126

Doç. Dr. Ali Kürşat ERÜMİT, Trabzon Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-4910-4989

2. Bölüm: Yapay Zekânın Etik Kullanımına İlişkin Algılar

Dr. Öğr. Üyesi Gökhan ÇEPNİ, Trabzon Üniversitesi

ORCID No: 0009-0002-6311-6126

İrem ÖZTUNÇ, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

ORCID No: 0009-0005-6645-7171

3. Bölüm: Afet Bilinci İçin Dijital Deneyim: Web 2.0 Destekli Sanal Afet Müzesi

Prof. Dr. Ayşegül ŞEYİHOĞLU, Trabzon Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-8143-3753

Ebrar ŞEN, Trabzon Üniversitesi

ORCID No: 0009-0002-4139-084

2. KISIM

DİL EĞİTİMİ

1. Bölüm: Yapay Zekâ Araçlarının Dil Eğitimine Entegrasyonu Üzerine Öğretmen Eğitimi

Programı: İki Akademisyenin Perspektifinden

Dr. Öğr. Üyesi Sevcan BAYRAKTAR ÇEPNİ, Trabzon Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-6989-7552

Öğr. Gör. Gamze GÜVEN YALÇIN, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-0795-7553

2. Bölüm: Türkçe Eğitimi Alanında Kavram Öğretimi Konusunda Yapılmış Lisansüstü

Tezlerin Araştırma Eğilimleri (2015-2025)

Dr. Hakan İSKENDER, Millî Eğitim Bakanlığı

ORCID No: 0000-0003-0795-7553

Prof. Dr. Erhan DURUKAN, Trabzon Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-9600-3190

3. Bölüm: İngilizce Öğretmeni Adaylarının Dinleme Becerilerinin Öğretimine İlişkin

Görüşleri

Ar. Gör. Abdullatif UYUMAZ, Trabzon Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-4813-605X

Ar. Gör. Oğuzhan DEMİRCİ, Trabzon Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-9831-4942

Dr. Öğr. Üyesi Bilal KARACA, Trabzon Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-2303-7071

3. KISIM

ÖĞRETMENLİK, EĞİTİM KAYNAKLARI VE ARAŞTIRMALARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

1. Bölüm: Kırsal Bölgede Görev Yapan Öğretmenlerin Mesleki Motivasyonunu Etkileyen

Faktörler: Fenomenolojik Bir Çalışma

Zehra SERDAR, Millî Eğitim Bakanlığı

ORCID No: 0009-0008-8310-3596

Tuncay ÖZTÜRK, Millî Eğitim Bakanlığı

ORCID No: 0009-0002-5106-5130

Serhat ÖZEL, Millî Eğitim Bakanlığı

ORCID No: 0009-0007-0857-207X

Dr. Öğr. Üyesi Gamze TUTİ, Trabzon Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-8831-6613

2. Bölüm: Sosyal Bilgiler Öğretimi ve Bağlam Temelli Öğretim

Dr. Miraç BAKKALOĞLU, Millî Eğitim Bakanlığı

ORCID No: 0000-0003-2944-3529

3. Bölüm: Hans Christian Andersen'in Masallarında Türk İmgesi

Dr. Hakan İSKENDER, Millî Eğitim Bakanlığı

ORCID No: 0000-0003-0795-7553

4. Bölüm: Fen Bilimleri 5-8. Sınıf Ders Kitaplarında Kullanılan Bilim İnsanları ve Biyografilerin Değerlendirilmesi

Prof. Dr. Mustafa ÜREY, Trabzon Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-7753-7936

Hasret ÇAKICI, Trabzon Üniversitesi

ORCID No: 0009-0009-4067-2294

5. Bölüm: 2024-2025 Eğitim Öğretim Yılı 5. Sınıf Yazılı Senaryolarının ve Öğrenim Çıktılarının Solo Taksonomisine Göre İncelenmesi

Aleyna KAYA, Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi

ORCID No: 0009-0009-1695-8129

Berfin MAKAM, Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi

ORCID No: 0009-0002-7851-2703

Sıla BOZDAĞ, Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi

ORCID No: 0009-0001-0938-6689

6. Bölüm: Görme ve İşitme Engelli Bireylere Yönelik Sosyal Bilimler Eğitimi Alanında Yapılan Çalışmaların Değerlendirilmesi

Prof. Dr. İsmail Hakkı DEMİRCİOĞLU, Trabzon Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-8155-8617

Ebrar ŞEN, Trabzon Üniversitesi

ORCID No: 0009-0002-4139-084

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	iii
Bölümler ve Yazarları.....	v

1. KISIM

21. YÜZYIL BECERİLERİ VE DİJİTALLEŞME

1. BÖLÜM

PROJE TABANLI ÖĞRETİM YÖNTEMİ VE MÜHENDİSLİK TASARIMI İLKELERİ İLE K12 DÜZEYİNDE 21. YÜZYIL BECERİLERİNİN GELİŞİMİ

Giriş.....	2
Proje Tabanlı Öğrenme.....	3
Eleştirel Düşünme.....	4
Yaratıcı Düşünme.....	5
Düşünme Biçimleri Arasındaki İlişki.....	6
Mühendislik Tasarımı.....	7
Mobil Uygulama Geliştirme.....	8
Araştırmanın Amacı.....	9
Yöntem.....	10
Bulgular.....	11
Öğrencilerin Yaratıcılık Düzeyleri.....	13
Öğrenci Görüşlerine Yansımaları.....	14
Tartışma, Sonuç Öneriler.....	16
Sonuç ve Öneriler.....	19
Kaynakça.....	22

2. BÖLÜM

YAPAY ZEKÂNIN ETİK KULLANIMINA İLİŞKİN ALGILAR

Giriş.....	25
Yöntem.....	29
Bulgular.....	30
Tartışma, Sonuç ve Öneriler.....	34
Kaynakça.....	36

3. BÖLÜM

AFET BİLİNCİ İÇİN DİJİTAL DENEYİM: WEB 2.0 DESTEKLİ SANAL AFET MÜZESİ

Giriş.....	38
Yöntem.....	40
Bulgular.....	45
Tartışma, Sonuç ve Öneriler.....	50
Öneriler.....	51
Kaynakça.....	51

2. KISIM DİL EĞİTİMİ

1. BÖLÜM

YAPAY ZEKÂ ARAÇLARININ DİL EĞİTİMİNE ENTEGRASYONU ÜZERİNE ÖĞRETMEN EĞİTİMİ PROGRAMI: İKİ AKADEMİSYENİN PERSPEKTİFİNDEN

Giriş.....	54
Çalışmanın Teorik Çerçevesi	58
Yöntem	59
Bulgular.....	62
Tartışma, Sonuç ve Öneriler	65
Kaynakça.....	66

2. BÖLÜM

TÜRKÇE EĞİTİMİ ALANINDA KAVRAM ÖĞRETİMİ KONUSUNDA YAPILMIŞ LİSANSÜSTÜ TEZLERİN ARAŞTIRMA EĞİLİMLERİ (2015-2025)

Giriş.....	69
Yöntem	71
Bulgular.....	74
Tartışma, Sonuç ve Öneriler	81
Kaynakça.....	84

3. BÖLÜM

İNGİLİZCE ÖĞRETMENİ ADAYLARININ DİNLEME BECERİLERİNİN ÖĞRETİMİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Giriş.....	85
Yöntem	87
Bulgular.....	89
Tartışma, Sonuç ve Öneriler	97
Kaynakça.....	99

3. KISIM

ÖĞRETMENLİK, EĞİTİM KAYNAKLARI VE ARAŞTIRMALARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

1. BÖLÜM

KIRSAL BÖLGEDE GÖREV YAPAN ÖĞRETMENLERİN MESLEKİ MOTİVASYONUNU ETKİLEYEN FAKTÖRLER: FENOMENOLOJİK BİR ÇALIŞMA

Giriş.....	102
Yöntem	105
Bulgular.....	109

Köy okulunda görev yaparken mesleki motivasyonunuzu artıran faktörlere ilişkin bulgular.....	109
Köy okulunda görev yaparken mesleki motivasyonunuzu azaltan faktörlere ilişkin bulgular.....	111
Kırsal bölgedeki fiziksel koşulların mesleki motivasyonunuz üzerindeki etkilerine ilişkin bulgular.....	113
Kırsal bölgedeki okulunuzda yönetsel ilişkilerinizin mesleki motivasyonunuz üzerindeki etkilerine ilişkin bulgular.....	114
Kırsal bölgedeki meslektaşlarınızla olan ilişkilerinizin mesleki motivasyonunuz üzerindeki etkisine ilişkin bulgular.....	116
Kırsal bölgedeki öğrenci profilinin mesleki motivasyonunuz üzerindeki etkisine ilişkin bulgular.....	117
Kırsal bölgedeki veli profilinin mesleki motivasyonunuz üzerindeki etkisine ilişkin bulgular.....	119
Mesleki motivasyonunuzun artırılması yönünde görüş ve beklentilerinize ilişkin bulgular.....	120
Tartışma, Sonuç ve Öneriler	123
Kaynakça.....	126

2. BÖLÜM

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİ VE BAĞLAM TEMELLİ ÖĞRETİM

Giriş.....	128
Bağlam	128
Bağlam Temelli Öğretim.....	129
Bağlam Temelli Öğretimin Gelişimi	130
Bağlam Temelli Öğretimin Avantajları.....	132
Bağlam Temelli Öğretimin Sınırlılıkları	133
Bağlam Temelli Öğretim Modelleri	134
Sosyal Bilgiler Dersi ve Bağlam Temelli Öğretim	138
Kaynakça.....	146

3. BÖLÜM

HANS CHRISTIAN ANDERSEN'İN MASALLARINDA TÜRK İMGESİ

Giriş.....	150
Araştırmanın Amacı	152
Yöntem	153
Bulgular.....	154
Uçan Sandık Masalında Türk İmgesi	154
Arkadaşlık Bağlı Masalında Türk İmgesi.....	155
Yahudi Kızı Masalında Türk İmgesi.....	156
Tartışma, Sonuç ve Öneriler	157
Kaynakça.....	159

4. BÖLÜM

FEN BİLİMLERİ 5-8. SINIF DERS KİTAPLARINDA KULLANILAN BİLİM İNŞANLARI VE BİYOGRAFİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Giriş.....	160
Araştırmanın Amacı	164
Yöntem	164
Bulgular.....	165
Tartışma, Sonuç ve Öneriler	174
Öneriler.....	177
Kaynakça.....	178

5. BÖLÜM

2024-2025 EĞİTİM ÖĞRETİM YILI 5. SINIF YAZILI SENARYOLARININ VE ÖĞRENİM ÇIKTILARININ SOLO TAKSONOMİSİNE GÖRE İNCELENMESİ

Giriş.....	182
SOLO Taksonomisi	183
SOLO Taksonomisinin Aşamaları.....	183
Öğrenme Çıktıları	185
Araştırmanın Önemi.....	185
Araştırmanın Amacı	186
Yöntem	186
Bulgular.....	189
Tartışma, Sonuç ve Öneriler	193
Kaynakça.....	194

6. BÖLÜM

GÖRME VE İŞİTME ENGELLİ BİREYLERE YÖNELİK SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ALANINDA YAPILAN ÇALIŞMALARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Giriş.....	196
Araştırmanın Amacı	198
Araştırma Soruları.....	199
Sınırlılıklar.....	199
Yöntem	199
Bulgular.....	200
Sosyal Bilimler Eğitimi Alanında Görme ve İşitme Yetersizliği Olanlara Yönelik Çalışmaların Amaçları.....	205
Sosyal Bilimler Eğitimi Alanında Görme ve İşitme Yetersizliği Olanlara Yönelik Çalışmaların Sonuçları	208
Sosyal Bilimler Eğitimi Alanında Görme ve İşitme Yetersizliği Olanlara Yönelik Yapılan Çalışmalara Dayalı Olarak Yapılan Öneriler.....	212
Tartışma, Sonuç ve Öneriler	215
Öneriler.....	216
Kaynakça.....	217

1. KISIM

21. YÜZYIL BECERİLERİ VE DİJİTALLEŞME

1. BÖLÜM

PROJE TABANLI ÖĞRETİM YÖNTEMİ VE MÜHENDİSLİK TASARIMI İLKELERİ İLE K12 DÜZEYİNDE 21. YÜZYIL BECERİLERİNİN GELİŞİMİ¹

Atakan KOÇHAN, Trabzon Üniversitesi

ORCID No: 0009-0002-6311-6126

Doç. Dr. Ali Kürşat ERÜMİT, Trabzon Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-4910-4989

GİRİŞ

Eğitimde 21. yüzyıl becerilerinin önemi, özellikle ortaokul düzeyindeki öğrenme etkinlikleri tasarlanırken giderek artmaktadır (Evans & Robertson, 2024). Bu beceriler; öğrencilerin problem çözme, yaratıcılık, iletişim ve iş birliği gibi küresel rekabet ortamında ihtiyaç duyacakları yetkinlikleri kazanmalarını hedeflemektedir (Bell, 2010). Ortaokul düzeyinde verilen bilişim teknolojileri (BT) ve yazılım dersleri, öğrencileri teknolojiyi yalnızca kullanan değil, onu tasarlayıp üretebilen bireyler olarak yetiştirmeye imkân tanıyarak bu becerilerin geliştirilmesinde kritik rol oynamaktadır (Mishra & Koehler, 2006). Nitekim teknolojinin eğitimde etkin kullanılmasına yönelik TPACK çerçevesi (Teknolojik Pedagojik Alan Bilgisi) de öğretmenlerin teknoloji, pedagojik yöntemler ve içerik bilgisini bütünleştirmelerini vurgulayarak, öğrencilerin aktif teknoloji üreticisi olmasını desteklemektedir (Mishra & Koehler, 2006).

---

¹ Bu çalışma ikinci yazarın danışmanlığında birinci yazar tarafından hazırlanmış yüksek lisans tezinden üretilmiş olup 2-4 Mayıs 2025 tarihlerinde Trabzon'da düzenlenen "I. Uluslararası Karadeniz Eğitim Bilimleri Kongresi"nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.